

**JUSTIFICAREA
CORESPONDENTULUI
DIN VALEA MOSELEI**

K. MARX

Proletari din toate țările, uniți-vă!

**JUSTIFICAREA
CORESPONDENTULUI
DIN VALEA MOSELEI**

KARL MARX

1843

REPUBLICARE
COMUNISM ȘTIINȚIFIC

2026

Din valea Moselei, ianuarie. Numerele 346 și 348 ale „Gazetei renane” conțin două articole ale mele, dintre care unul se ocupă de problema lipsei de lemne în valea Moselei, iar celălalt ne arată interesul *deosebit* trezit printre locuitorii din valea Moselei de decretul regal din 24 decembrie 1841 și de libertatea mai mare acordată presei prin acest decret. Al doilea articol e scris pe un ton *violent, brutal* chiar. Cui îi este dat să audă aproape neconținut și în mod direct glasul *aspru* al mizeriei în care se zbate populația înconjurătoare i se poate lesne întâmpla să-și piardă acel tact estetic care știe să folosească, pentru exprimarea gândurilor sale, imaginile cele mai alese și mai delicate. S-ar putea chiar ca el să considere drept o obligație *politică* a sa folosirea în public, la un moment dat, a celui limbaj popular al mizeriei pe care condițiile de viață din patria sa nu-i permit să le uite. Dar dacă ar fi vorba să dovedească adevărul spuselor lui, cu greu i s-ar putea cere ca dovada să privească fiecare cuvânt în parte, căci în cazul acesta s-ar putea spune că niciun rezumat nu e adevărat și că, în genere, ar fi imposibil să redai sensul unei cuvântări fără a o repeta *cuvânt cu cuvânt*. Dacă, de pildă, cineva a spus că „strigătul deznădăjduit al viticultorilor a fost considerat drept o *zarvă nerușinată*”, atunci pe drept cuvânt i se poate cere numai să fi exprimat acest lucru printr-o *comparație* cât de cât justă. Cu alte cuvinte, să dovedească un fapt care să justifice într-o anumită măsură caracterizarea sintetică „*zarvă nerușinată*”, astfel ca această caracterizare să nu pară prea nepotrivită. Dacă această dovadă a fost făcută, atunci nu mai poate fi vorba dacă faptul e sau nu *adevărat*, ci doar de o *precizie lexicală*, și numai cu greu s-ar putea da un verdict mai mult decât problematic acolo unde avem de-a face cu nuanțe stilistice fine, aproape imperceptibile.

Observațiile de mai sus mi-au fost prilejuite de două rescripte ale d-lui prim-președinte *von Schapper*, publicate în nr. 352 al „Gazetei renane” și date: „Koblenz, 15 decembrie”, prin care mi se pun o serie de întrebări în legătură cu cele două articole ale mele sus-menționate. *Întârzierea* răspunsului meu se datorește, în primul rând, conținutului însuși al acestor întrebări, întrucât un corespondent de ziar poate să facă cunoscut *în modul cel mai conștiincios* glasul poporului așa cum a ajuns la urechile lui, dar nu e câtuși de puțin obligat să fie gata în orice moment să dea explicații motivate până în cele mai mici amănunte în ceea ce privește toate împrejurările, toate mobilurile și sursele sale de informație. Abstracție făcând de pierderea de timp și de nenumăratele mijloace pe care le necesită o asemenea treabă, un corespondent de ziar poate să se considere doar ca o părțică a unui organism complicat în cadrul căruia el este liber să-și aleagă o anumită funcție. Unul, bunăoară, redă mai mult impresia nemijlocită obținută prin contactul direct cu poporul, impresie produsă de starea de mizerie a acestuia; altul — istoricul — se va

ocupa de istoria situației date; un temperament emoțional ne va oferi un tablou al mizeriei însăși; economistul va examina mijloacele necesare pentru a-i pune capăt, — astfel că o *singură* problemă poate fi rezolvată sub diferite aspecte: uneori pe scară locală, alteori prin raportare la totalitatea statului etc.

Astfel, în cadrul unei mișcări vii a presei se dezvăluie *întregul adevăr*. Chiar dacă pentru început acest întreg ni se prezintă doar sub forma unor puncte de vedere izolate apărute în același timp și care pun în evidență — când intenționat, când întâmplător — diferite laturi ale fenomenului, această muncă a presei a pregătit, în cele din urmă, unuia din membrii ei materialul din care el va crea un întreg. În felul acesta, printr-o diviziune a muncii, presa ajunge încetul cu încetul în posesiunea întregului adevăr — și nu prin aceea că unul face totul, ci prin aceea că mulți fac câte puțin.

Întârzierea răspunsului meu se datorește, în al doilea rând, faptului că după primul reportaj, redacția „Gazetei renane” mi-a cerut unele informații suplimentare. De asemenea, după un al doilea și al treilea reportaj, ea și-a exprimat dorința de a primi date suplimentare, precum și reportajul de față. În sfârșit, redacția mi-a cerut, pe de o parte, să-i indic sursele mele de informație, iar pe de altă parte și-a rezervat dreptul de a nu publica materialul trimis de mine până ce nu va primi pe altă cale o confirmare a exactității datelor prezentate de mine¹.

Apoi, răspunsul meu apare *anonim*. Aceasta întrucât consider că *anoni-matul* decurge din însăși esența presei și că, datorită lui, presa se *transformă*, dintr-un punct de întâlnire a mai multor păreri individuale, într-un organ *al unui singur spirit*. Numele autorului ar separa tot atât de distinct un articol de celălalt după cum corpul separă o persoană de alta, și ar anihila astfel menirea fiecărui articol de a fi numai o parte dintr-un întreg. În sfârșit, anonimatul conferă mai multă degajare și mai multă libertate nu numai autorului, ci și publicului, prin faptul că atenția acestuia nu se îndreaptă spre *cel* ce vorbește, ci spre problema pe care o tratează; liber de influența autorului ca persoană empirică, publicul folosește atunci drept criteriu de apreciere doar persoana lui spirituală.

După cum nu-mi dezvălui numele meu, la fel nu voi da, în expunerea mai amănunțită a faptelor prezentate de mine, nici numele funcționarilor și denumirea comunelor, cu excepția cazurilor în care mă voi referi la documente tipărite, existente în librării, sau când această menționare de nume nu va avea

¹ Nota redacției „Gazetei renane” — Confirmând informațiile de mai sus, atragem totodată atenția că diferitele scrisori care se interpretează una pe alta au făcut necesară o confruntare a lor din partea noastră.

pentru nimeni urmări neplăcute. Presa e obligată să dea în vileag anumite *stări de lucruri*, dar, după părerea mea, ea nu trebuie să denunțe *persoanele*; afară, bineînțeles, de cazul când un neajuns public n-ar putea fi îndreptat prin alt mijloc sau când publicitatea ar fi pus stăpânire pe întreaga viață publică și deci noțiunea germană despre denunț și-ar pierde orice sens.

În încheierea acestor observații introductive, cred că-mi pot exprima speranța legitimă că, luând cunoștință de *întreaga* mea expunere, domnul prim-președinte se va convinge de buna-credință a intențiilor mele și va înțelege că chiar eventualele erori se datoresc nu unei atitudini răuvoitoare, ci unei păreri greșite. Expunerea mea trebuie să dovedească dacă am meritat grava acuzație de *a fi recurs la calomnie*, ca și aceea că *scopul* urmărit de mine a fost să provoc *nemulțumire și resentiment*, chiar dacă ar fi vorba de un anonim de durată, așa cum e cazul acum. Această acuzație e cu atât mai gravă, cu cât vine din partea unui om care se bucură de o deosebită dragoste și respect în Provincia renană.

Pentru a putea avea mai ușor o privire de ansamblu asupra răspunsului meu, l-am împărțit în următoarele rubrici:

1. Problema distribuirii lemnelor.
2. Atitudinea regiunii Moselei față de decretul regal din 24 decembrie 1841 și față de libertatea mai mare acordată presei.
3. Plăgile de care suferă regiunea Moselei.
4. Vampirii din regiunea Moselei.
5. Măsuri propuse pentru remedierea situației.

1 Problema distribuirii lemnelor

În articolul meu „Din valea Moselei, 12 decembrie”, publicat în nr. 348 al „Gazetei renane”, atrăgeam atenția asupra următorului fapt:

Comuna căreia îi aparțin eu și care numără câteva mii de suflete, posedă cu drept de proprietate una din cele mai frumoase păduri, dar nu-mi *amintesc* ca locuitorii acestei comune să fi avut vreodată un folos direct de pe urma proprietății lor, adică să fi primit vreo cotă-parte din lemne”.

Domnul prim-președinte face în legătură cu aceasta următoarea observație:

„O asemenea procedură *neconformă cu dispozițiile legale* nu ar putea fi justificată decât de împrejurări cu totul excepționale”.

El cere totodată să i se indice *numele* comunei menționate pentru a verifica situația de fapt.

Mărturisesc pe față: pe de o parte, cred că o procedură *neconformă* cu dispozițiile legale, și *prin urmare* în contradicție cu ele, cu greu ar putea fi justificată de anumite împrejurări, ci ar trebui să rămână întotdeauna nelegală; pe de altă parte, *nu* pot considera nelegală procedura schițată de mine.

Instrucțiunile cu privire la administrarea pădurilor aparținând comunelor și instituțiilor în districtele administrative Koblenz și Trier, emise pe baza legii din 24 decembrie 1816 și a înaltului decret din 18 august 1835 și publicate la Koblenz în suplimentul la Buletinul oficial nr. 62 al guvernului regal („Koblenz, 31 august 1839”), precizează în § 37, textual următoarele:

„În legătură cu valorificarea materialului lemnos aflător în pădure se stabilește ca regulă *că trebuie* să se vândă din el atâta cât este necesar pentru acoperirea cheltuielilor făcute pentru pădure (impozite și cheltuieli administrative)”.

„În afară de aceasta, depinde de hotărârile comunei **dacă** materialul lemnos necesar pentru acoperirea altor necesități ale comunei urmează *să fie vândut la mezat sau dacă urmează să fie distribuit* — integral sau în parte — locuitorilor comunei, gratuit sau în schimbul unei anumite taxe. De regulă însă urmează ca lemnele de foc și materialul necesar pentru confecționarea de obiecte casnice să fie distribuite în natură, iar lemnul de construcție, în măsura în care nu e folosit pentru construcții comunale sau pentru ajutorarea membrilor comunei care au avut de suferit de pe urma incendiului etc., să fie vândut la mezat”.

Din aceste instrucțiuni date de unul din predecesorii d-lui prim-președinte al Provinciei renane pare să reiasă că distribuirea lemnului de foc între locuitorii comunei nu e nici prevăzută, nici interzisă de lege, ci e doar o problemă de oportunitate, după cum și eu, în sus-menționatul articol, am analizat această procedură numai sub aspectul oportunității. În consecință, motivul pentru care domnul prim-președinte dorea să știe *numele* comunei trebuie să cadă de la sine, deoarece nu va mai fi vorba de cercetarea activității administrative a cutărei sau cutărei comune, ci de modificarea unor instrucțiuni. N-am însă nimic împotrivă ca redacția „Gazetei renane” să publice, la cererea expresă a d-lui prim-președinte, numele comunei în care nu-mi *amintesc* să se fi procedat vreodată la distribuirea de lemne. O asemenea comunicare nu ar aduce niciun fel de prejudicii conducătorilor comunei, ci ar putea numai să contribuie la bunul mers al comunei.

2 Atitudinea regiunii Moselei față de decretul regal din 24 decembrie 1841 și față de libertatea mai mare acordată presei

În legătură cu articolul meu „Bernkastel, 10 decembrie”, apărut în nr. 346 al „Gazetei renane”, în care afirmam că populația din valea Moselei, care se află într-o situație deosebit de grea, a primit cu entuziasm libertatea mai mare acordată presei prin înaltul decret din 24 decembrie anul trecut, dl. prim-președinte remarcă următoarele:

„Dacă luăm drept bune cele spuse în acest articol, înseamnă că până atunci populația din valea Moselei n-a avut dreptul să discute în mod public și sincer despre situația ei grea, despre cauzele care au dus la această situație, ca și despre mijloacele de a o remedia. Mă îndoiesc că așa stau lucrurile. Căci, dacă ținem seamă de străduința autorităților de a-i ajuta pe țăranii viticultori în situația lor recunoscută ca fiind nenorocită, nimic nu putea fi mai binevenit pentru ei ca discutarea cât mai deschisă și mai sinceră a stării de lucruri din această regiune”. „Autorul articolului de mai sus m-ar îndatora deci foarte mult dacă ar binevoi să arate în mod special cazurile când, până la apariția înaltului decret din 24 decembrie anul trecut, autoritățile au împiedicat discutarea sinceră și publică a grelei situații a locuitorilor din valea Moselei”.

Mai departe dl. prim-președinte remarcă:

„De altfel trebuie să spun că mă consider îndreptățit să calific din capul locului drept neadevăr afirmația autorului articolului sus-menționat că strigătul deznădăjduit al viticultorilor a fost multă vreme considerat de forurile înalte drept o *zarvă nerușinată*”.

În răspunsul meu la aceste întrebări, voi proceda precum urmează. Voi încerca să dovedesc:

1. că, în primul rând, *făcând* complet *abstracție* de drepturile presei înainte de apariția înaltului decret regal din 24 decembrie 1841, *necesitatea* unei prese libere reiese în mod necesar din natura specifică a situației dezastruoase care domnește în valea Moselei;
2. că, chiar dacă înainte de apariția decretului în chestiune autoritățile *nu* au împiedicat *în mod special* „discutarea sinceră și publică”, afirmația mea nu este mai puțin exactă, iar interesul deosebit trezit printre locuitorii din valea Moselei de înaltul decret și de acordarea prin acest

decret a unei mai mari libertăți pentru presă este de asemenea lesne de înțeles;

3. *că au existat într-adevăr împrejurări speciale* care au împiedicat „o discuție sinceră și publică”.

Din întreaga mea expunere se va putea vedea în ce măsură afirmația mea: „Situția *nenorocită* a viticultorilor a fost multă vreme pusă la îndoială de forurile superioare, iar strigătul lor deznădăjduit a fost considerat o zarvă nerușinată” corespunde sau nu adevărului.

La punctul 1. La cercetarea anumitor fenomene ale vieții publice, oamenii sunt ușor ispitiți să piardă din vedere *natura obiectivă a condițiilor* și să explice totul prin *voința* persoanelor care acționează. Există totuși *relații* care determină atât acțiunile persoanelor particulare cât și pe acelea ale autorităților și care sunt tot atât de independente de ele ca și respirația. Dacă adoptăm din capul locului acest punct de vedere obiectiv, nu vom presupune bunăvoință sau reavoință ca excepție nici de o parte nici de cealaltă, ci vom vedea acțiunea condițiilor obiective acolo unde la prima vedere ni s-a părut că acționează numai persoane. Din moment ce s-a dovedit că un fenomen este generat *în mod necesar* de relațiile existente, nu va mai fi greu de stabilit în ce condiții *exterioare* a trebuit el să-și facă *în mod efectiv* apariția și în ce condiții nu-și putea face apariția, deși exista necesitatea ei. Acest fapt va putea fi stabilit aproape cu aceeași precizie cu care chimistul stabilește în ce condiții *exterioare* corpurile cu o anumită afinitate trebuie să intre în combinație. De aceea credem că, prin dovada că „*necesitatea* unei prese libere reiese din *specificul* situației dezastruoase din valea Moselei”, creăm expunerii noastre o bază care depășește cu mult cadrul oricărei probleme personale.

Situația dezastruoasă din regiunea Moselei nu poate fi considerată o situație *simplă*. Trebuie deosebite în ea cel puțin *două* laturi: cea particulară și cea statală, căci, după cum nu ne putem închipui existența regiunii Moselei în afara statului, tot așa nu ne putem imagina starea ei de mizerie ca fiind independentă de administrația statului. Tocmai *corelația* dintre aceste două laturi formează *adevărată* situație a regiunii Moselei. Pentru a stabili caracterul acestei corelații, vom face cunoscute niște tratative autentice, pe bază de documente, între *organele* celor două părți.

În fascicola nr. 4 a publicației „Mitteilungen des Vereins zur Förderung der Weinkultur an der Mosel und Saar zu Trier”² găsim darea de seamă a unor

² Comunicări ale „Asociației pentru stimularea viticulturii pe Mosel și Saar”, din Trier (original germ.)

tratative între Ministerul de Finanțe, organele guvernamentale din districtul Trier și conducerea asociației sus-menționate. Într-unul din memoriile sale înaintate Ministerului de Finanțe, asociația prezenta, între altele, și un calcul al veniturilor aduse de vii. Organele guvernamentale din districtul Trier, primind o copie a acestui memoriu, au însărcinat pe președintele biroului cadastrului din Trier, inspectorul fiscal von *Zuccalmaglio*, să întocmească cuvenitul referat. Acest inspector era, după cum arată înseși autoritățile districtuale într-unul din rapoartele lor, cu atât mai indicat pentru această treabă „cu cât luase parte activă la stabilirea veniturilor viilor din valea Moselei conform registrelor cadastrale”. Ne vom limita aici pur și simplu să punem față în față pasajele cele mai semnificative din raportul oficial al d-lui von *Zuccalmaglio* și din *răspunsul* conducerii asociației pentru stimularea viticulturii.

Raportul oficial:

Calcularea venitului brut al unui morgen³ de vie în decursul ultimilor 10 ani, 1829–1838, în comunele care se încadrează în clasa a treia de *impozite* pe vii — calcul care figurează în memoriu — e bazat pe următoarele elemente:

1. recolta pe un morgen;
2. prețul cu care s-a vândut un fuder⁴ de vin în *toamnă*.

Acest calcul nu se întemeiază însă pe date verificate cu toată exactitatea, întrucât

„fără o intervenție și un control *oficial* nu este posibil ca un particular sau chiar o asociație să obțină pe cale particulară informații exacte cu privire la cantitatea de vin obținută de fiecare proprietar în parte într-un anumit interval de timp și într-un mare număr de comune. Aceasta *din cauză că mulți proprietari sunt interesați să ascundă, pe cât le e cu putință, adevărul*”.

Răspunsul conducerii asociației:

„Pe noi nu ne miră faptul că biroul cadastrului, pe cât îi stă în putință, ia apărarea procedurii folosite la întocmirea cadastrului; totuși raționamentul de mai jos pare greu de înțeles” etc.

„Șeful biroului cadastrului încearcă să dovedească pe bază de cifre că veniturile viilor, așa cum rezultă din cadastru, sunt reale; totodată

³ Morgen — veche măsură pentru suprafețe în Prusia: circa 1/4 ha.

⁴ Fuder — veche măsură de capacitate în Provincia renană: circa 1 000 de litri.

el susține că perioada de 10 ani, luată de noi ca bază, nu dovedește nimic în cazul de față” etc. etc. „Nu ne vom opri asupra cifrelor, deoarece, așa cum pe bună dreptate menționează el la începutul observațiilor sale, ne lipsesc datele oficiale necesare; de altfel nici nu considerăm necesar acest lucru, întrucât tot calculul său, bazat numai pe *date oficiale*, ca și raționamentul său, nu poate dovedi nimic împotriva faptelor prezentate de noi”. „Chiar dacă admitem că veniturile din cadastru au fost absolut exacte în momentul evaluării lor, că au fost chiar prea scăzute pentru acel moment, totuși, având în vedere actualul complex nenorocit de împrejurări, nimeni nu mai poate contesta afirmația noastră că ele nu mai pot servi ca *bază*”.

Raportorul oficial:

„Nu poate fi deci găsit niciun fapt care să ne îndreptățească să presupunem că datele cadastrului cu privire la veniturile viilor evaluate în ultima vreme ar fi exagerate; dimpotrivă, s-ar putea foarte ușor dovedi că, la evaluarea anterioară a viilor din districtele urbane și rurale din Trier și a celor din districtul Saarburg, ele au fost *subevaluate* atât în mod absolut cât și în comparație cu celelalte culturi”.

Răspunsul conducerii asociației:

„Un om care cere ajutor trebuie să încerce un sentiment de amărăciune atunci când la plângerea lui întemeiată i se răspunde că, la o evaluare a veniturilor, datele din cadastru ar trebui să fie mai curând sporite decât scăzute”.

„De altfel — se arată în răspuns — nici dl. raportor, cu toate străduințele sale de a contesta datele noastre, n-a putut tăgădui sau modifica aproape cu nimic cifrele la capitolul *venituri* prezentate de noi; de aceea el a încercat doar să prezinte alte cifre la capitolul *cheltuieli*”.

În legătură cu calcularea *cheltuielilor*, am vrea să notăm aici câteva din divergențele cele mai izbitoare dintre dl. raportor și conducerea asociației.

Raportorul oficial:

„La punctul 8 trebuie să atragem în mod special atenția că *înlăturarea* lăstarilor de prisos, sau așa-zisul ciupit, este o operație care a fost introdusă în ultima vreme doar de puțini proprietari de vii și că ea nu poate fi considerată nicăieri, nici în valea Moselei, nici în Saar, ca făcând parte din metodele obișnuite în viticultură în partea locului”.

Răspunsul conducerii asociației:

„Înlăturarea lăstarilor de prisos și afânarea solului, după spusele șeful biroului cadastrului, a fost introdusă abia în ultima vreme de puțini proprietari de vii” etc. Lucrurile însă nu stau chiar așa. „Viticultorul a înțeles că, pentru a preîntâmpina ruina totală, trebuie să încerce orice metodă care ar putea îmbunătăți cât de cât calitatea vinului. Această străduință a viticultorilor nu trebuie înăbușită, ci stimulată cu grijă, spre a asigura astfel propășirea întregii regiuni”.

„Și cui i-ar trece prin minte să reducă cheltuielile la cultivarea cartofilor numai pentru că există agricultori care lasă cartofii în voia soartei și în nădejdea lui Dumnezeu?”

Raportorul oficial:

„Cheltuiala pentru *butoi*, despre care e vorba la punctul 14, nu poate fi câtuși de puțin luată în considerație aici, deoarece, așa cum s-a arătat mai înainte, *nu* este inclusă în prețurile vinului despre care a fost vorba mai sus. Dacă, prin urmare, odată cu vinul e vândut și butoiul, așa cum e obiceiul, atunci la prețul vinului se adaugă și prețul de cost al butoiului, și în felul acesta se recuperează și costul butoiului”.

Răspunsul conducerii asociației:

„Odată cu vinul se vinde și butoiul, fără să fie nici pe departe vorba de o recuperare a costului butoiului. Puținele cazuri în care cârcumarii din orașul nostru cumpără vin fără a cumpăra și butoiul nu reprezintă mare lucru în ansamblul situației”. „Specificul vinului ca marfă este diferit de al celorlalte mărfuri, care până la vânzare sunt ținute în depozite și apoi sunt ambalate și expediate pe socoteala cumpărătorului. Întrucât odată cu vinul se cumpără implicit și butoiul, este de la sine înțeles că prețul acestuia trebuie să facă parte din cheltuielile de producție.”

Raportorul oficial:

„Dacă rectificăm conform datelor oficiale cifrele privitoare la recolta de struguri indicate în anexă și admitem, în schimb, calculul cheltuielilor ca fiind chiar în întregime exact, lăsând la o parte *numai* impozitul asupra pământului și asupra *vinului*, precum și cheltuielile pentru *butoaie*, adică cheltuielile enumerate la punctele 13, 14 și 17, obținem următorul rezultat:

Venit brut	53 de taleri	21 de groși	6 pfennigi
Total cheltuieli, fără punctele 13, 14 și 17	39 de taleri	5 groși	0 pfennigi
Deci venit net	14 taleri	16 groși	6 pfennigi

Răspunsul conducerii asociației:

„Calculul în sine este exact, dar nu și rezultatul. Noi n-am operat cu cifre ipotetice, ci cu cifre care exprimă sume reale, și am găsit că, dacă din 53 de taleri, care reprezintă cheltuielile reale, scădem 48 de taleri, care reprezintă tot venitul real, rămâne o pierdere egală cu 5 taleri.”

Raportorul oficial:

„Dacă totuși nu se poate tăgădui că situația din valea Moselei s-a înrăutățit considerabil în comparație cu perioada premergătoare creării Uniunii vamale și dacă, mai mult chiar, există în parte *temeri* că ar putea surveni chiar o *adevărată pauperizare* a regiunii, cauza trebuie căutată numai în veniturile prea mari din trecut.”

„Situația de cvasimonopol în domeniul comerțului cu vin pe care o deținea în anii trecuți regiunea Moselei, bogatele recolte de struguri care s-au succedat rapid în anii 1819, 1822, 1825, 1826, 1827 și 1828 au dat naștere unui *lux de proporții nemaivăzute în această regiune*. Sumele mari de bani strânse de viticultor l-au făcut să cumpere podgorii la prețuri exorbitante, l-au împins să planteze noi podgorii cu cheltuieli enorme în regiuni care nu erau indicate pentru viticultură. Care mai de care, vrând să devină proprietar, s-a încurcat în datoriile care în anii precedenți puteau fi ușor acoperite cu veniturile unei recolte bune, dar care, în conjunctura defavorabilă care a intervenit acum, vor sugruma fără îndoială pe viticultorul care a încăput pe mâna cămătarilor.”

„Una dintre urmările care decurg din această situație va fi aceea că viticultura se va mărgini la terenurile mai bune și va trece din nou, ca și în trecut, în cea mai mare parte în mâinile moșierilor bogați. Aceștia, datorită faptului că viticultura este prin natura ei legată de investiții mari, sunt cei mai în măsură să se ocupe de ea și tot ei pot suporta cu mai multă ușurință anii cu recolte proaste, când le mai rămân totuși mijloace suficiente pentru a ameliora culturile și a obține produse care să poată rezista cu succes concurenței celor care pot intra acum libere din statele Uniunii vamale. *Ce-i drept, aceasta va însemna, în primii ani, o mare pacoste pentru pătura*

mai săracă a viticulturilor, care de altfel, în perioada anterioară, mai favorabilă, au ajuns în cea mai mare parte proprietari de vii. Trebuie totuși ținut seamă că în anii trecuți a fost o situație anormală, pentru care trebuie să plătească acum cei imprudenți. Statul... va trebui să se mărginească exclusiv să ușureze populației perioada de trecere, folosind în acest scop mijloacele cele mai potrivite.”

Răspunsul conducerii asociației:

„E neîndoios că cine se teme abia de aici înainte că mizeria ar putea pătrunde în valea Moselei nu a văzut încă cum, sub înfățișarea ei cea mai hidoasă, mizeria s-a și cuibărit în viața populației nespus de harnice și profund morale a acestei regiuni și cum zi de zi ea face tot mai multe ravagii. Și să nu ni se spună, cum face bunăoară șeful biroului cadastrului, că vina acestei situații o poartă înșiși cei ce au sărăcit. Căci calamitatea a lovit într-o măsură mai mare sau mai mică pe toți viticultorii, atât pe cel prudent cât și pe cel nepăsător, atât pe cel harnic cât și pe cel indolent, atât pe cel avut cât și pe cel neavut; și dacă s-a ajuns până acolo încât chiar și viticultorii înstăriți, vrednici și economi sunt nevoiți să spună că n-au nici măcar cele trebuincioase pentru hrană, cauza, fără îndoială, trebuie căutată în altă parte.”

„E adevărat că, în anii cei mai buni, viticultorii au cumpărat noi terenuri la prețuri mai mari decât cele obișnuite și, socotind că, așa cum se prezintă lucrurile, veniturile lor vor fi suficiente pentru a acoperi încetul cu încetul toate cheltuielile, au contractat datorii. Este cu totul de neînțeles cum toate acestea, care nu constituie decât o dovadă a hărniciei și a spiritului de inițiativă al acestor oameni, pot fi denumite *lux* și tot atât de neînțeles este afirmația că starea actuală a viticulturilor este o consecință a situației anormale din anii trecuți, pentru care trebuie să plătească acum cei imprudenți.”

„Șeful biroului cadastrului susține că, ispitiți de vremurile neobișnuit de favorabile, oameni care — după cum spune dumnealui — în trecut nu erau nici măcar proprietari (!!) au sporit într-o măsură disproporționat de mare numărul podgoriilor, și acum salvarea stă *numai* în reducerea numărului acestora.”

„Dar cât de neînsemnat este numărul podgoriilor al căror sol ar putea fi folosit pentru dezvoltarea culturilor pomicole și legumicole în comparație cu numărul mare al acelora care, în afară de vița de vie, nu pot produce decât arbuști ghimpoși și tufăriș! Și nu merită oare această populație îngrămadită — datorită viticulturii — pe o suprafață relativ mică, o populație demnă de toată stima, care a luptat cu atâta bărbăție împotriva tuturor calamităților, *nu merită ea să se facă măcar încercarea* de a i se ușura situația și de a fi ajutată pentru

a putea rezista până ce împrejurări mai favorabile îi vor da posibilitatea să se ridice din nou și să devină pentru stat ceea ce a fost și în trecut, și anume o sursă de venituri care cu greu ar mai putea fi realizată pe o altă suprafață de mărime egală, în afară bineînțeles de orașe?”

Raportorul oficial:

„Faptul că de această situație grea a viticultorilor mai săraci *profită* acum moșierii mai bogați, pentru ca, prin zugrăvirea **în culori vii** a situației fericite din trecut în opoziție cu cea de acum, mai puțin favorabilă, dar totuși *rentabilă*, să obțină tot felul de înlesniri și avantaje, faptul acesta este lesne de înțeles.”

Răspunsul conducerii asociației:

„Avem datoria față de onoarea și conștiința noastră să protestăm împotriva *acuzăției* că profităm de mizeria viticultorilor mai săraci pentru ca, prin *zugrăvirea în culori vii* a anumitor situații, să obținem tot felul de înlesniri și avantaje.”

„Acesta-i un neadevăr! Noi afirmăm în mod solemn — și sperăm că aceasta va fi cu totul suficient pentru justificarea noastră — că orice intenție egoistă a fost străină de noi și că prin acțiunea noastră n-am urmărit altceva decât să înfățișăm *în mod deschis și conform cu realitatea situația* viticultorilor săraci și să atragem atenția statului asupra unei stări de fapt care, dacă ar căpăta o extindere mai mare, ar putea să devină o primejdie pentru el însuși! Cine cunoaște schimbările care s-au și produs în viața casnică și în relațiile de muncă ale viticultorilor, ba chiar și în ceea ce privește starea lor morală, schimbări care nu s-au oprit, ci continuă în mod progresiv și care se datoresc actualei situații triste a viticultorilor, acela se va îngrozi gândindu-se la ce se va întâmpla în viitor dacă această stare de mizerie se va menține sau se va adânci chiar”.

Oricine va trebui, în primul rând, să fie de acord că guvernul nu trebuia să fie categoric, ci ar fi trebuit să ezite între punctul de vedere al raportorului său și punctul de vedere opus al viticultorilor. Dacă luăm în considerație apoi că referatul d-lui von Zuccalmaglio era datat 12 decembrie 1839, iar răspunsul asociației 15 iulie 1840, reiese destul de limpede că până la această dată punctul de vedere al d-lui raportor trebuie să fi fost, dacă nu *unicul*, în orice caz punctul de vedere *predominant* în colegiul guvernamental. Cel puțin așa reiese din raportul guvernului din 1839, care este, ca să zicem așa, un fel de rezumat al părerii guvernului față de memoriul asociației, căci, atunci când e

vorba de un guvern consecvent, trebuie să considerăm că ultima lui părere este o sinteză a tuturor părerilor lui și a întregii lui experiențe anterioare. În raport însă nu numai că nu se recunoaște că starea de mizerie e *generală*, dar nici nu urmează *să se întreprindă* ceva împotriva stării de mizerie *recunoscute* ca atare, căci iată ce se spune acolo: „Statul va trebui să se mărginească exclusiv *să ușureze*, pe cât îi va sta în putință, populației *perioada de trecere*, folosind în acest scop mijloacele cele mai potrivite”. Prin *perioada de trecere* trebuie însă să se înțeleagă în aceste condiții pieirea treptată⁵. Pieirea viticultorilor mai săraci este privită ca un fel de fenomen natural în fața căruia omul trebuie să se resemneze din capul locului, încercând cel mult să atenueze consecințele lui inevitabile. „Ce-i drept — se spune în raport — aceasta va însemna o mare pacoste”. De aceea asociația pune întrebarea: nu merită oare viticultorul din valea Moselei să se facă măcar „o *încercare*”? Dacă guvernul ar fi avut un punct de vedere complet opus, el ar fi modificat de la bun început raportul, întrucât acesta exprimă un punct de vedere bine precizat într-o chestiune atât de importantă cum este *sarcina și politica* statului în această problemă. De aici se vede că, chiar dacă a fost *recunoscută starea de mizerie* a viticultorilor, totuși nu s-a urmărit câtuși de puțin *remediarea* ei.

Vom mai da încă un exemplu de felul cum au fost informate autoritățile despre situația din regiunea Moselei. În 1838 această regiune a fost vizitată de un înalt funcționar administrativ. În cadrul unei conferințe pe care a avut-o la Piesport cu doi prefecți, l-a întrebat pe unul din ei care este situația materială a viticultorilor. Răspunsul a fost:

„Viticultorii duc o viață prea luxuoasă ca să putem crede că nu se bucură de o bună situație materială”.

Și totuși luxul acesta nu mai era decât o legendă din vremuri trecute. Cât de puțin s-a renunțat, în general, la acest punct de vedere, care coincide cu acela al referatului oficial, este o chestiune asupra căreia atragem numai în treacăt atenția. Amintim articolul unui corespondent din Koblenz, apărut în suplimentul I al lui „Frankfurter Journal” nr. 349 (1842), în care se vorbește de *pretinsa* stare de mizerie a viticultorilor din valea Moselei.

Punctul de vedere oficial exprimat mai sus se reflectă și în îndoiala pe care înaltele cercuri guvernamentale o au în ceea ce privește situația „nenorocită” a regiunii Moselei, efectele *generale* ale mizeriei, deci și în ceea ce privește *cauzele ei generale*. Publicația „Mitteilungen des Vereins”, citată de noi mai sus, conține între altele următoarele răspunsuri ale *Ministerului de Finanțe* la diferite intervenții:

⁵ Joc de cuvinte: Übergang — perioadă de trecere, Untergang — pieire.

„Cu toate că, după cum rezultă din prețurile de pe piață ale vinurilor, proprietarii de vii din regiunea Moselei și a Saar-ului încadrați în clasele I și a II-a de impunere *nu* au motive să fie *nemulțumiți*, nu putem trece cu vederea că țăranii viticultori ale căror produse sunt mai puțin bune decât cele de mai sus nu se află într-o situație *la fel de favorabilă*”.

Iată, de pildă, ce se spune într-un răspuns la o cerere de reducere a impozitului pe anul 1838:

„Ca răspuns la petiția dv. din 10 octombrie anul trecut, vă informăm că cererea dv. cu privire la scutirea generală de întregul impozit pe anul 1838 nu poate fi satisfăcută, deoarece dv. în niciun caz nu faceți parte din clasa care trebuie cel mai mult luată în considerare și a cărei *stare de miserie etc. se datorește cu totul altor cauze decât impozitelor*”.

Dat fiind că în întreaga noastră expunere vrem să ne bazăm numai pe *fapte concrete* și ne străduim ca, pe cât ne stă în putință, să dăm acestor fapte o formă generală, vom reda deocamdată dialogul dintre asociația pentru stimularea viticulturii din Trier și raportorul guvernului, redus la ideile lui fundamentale generale.

Guvernul trebuie să însărcineze un funcționar care să-și dea avizul asupra memoriului în chestiune. El numește, desigur, un funcționar cât mai versat în materie, de preferință un funcționar care a luat el însuși parte la reglementarea stărilor de lucruri din valea Moselei. Acest funcționar este dispus să descopere în respectiva plângere o *critică* a punctului său de vedere oficial și a activității sale oficiale din trecut. El e convins că și-a îndeplinit în mod conștiincios datoria și că cunoaște în mod temeinic toate datele oficiale care se află la dispoziția lui, și deodată descoperă un punct de vedere opus. Și ce poate fi mai firesc decât să ia *atitudine* împotriva petiționarilor, decât să i se pară suspecte *intențiile* lor, care, fără îndoială, pot fi oricând legate de *interese private*, și prin urmare să-i suspecteze. În loc să folosească materialul informativ furnizat de ei, el încearcă să-l combată. La aceasta se adaugă faptul că viticultorii a căror sărăcie e evidentă nu dispun nici de timpul, nici de pregătirea necesară pentru a înfățișa situația precară în care se află; rezultă deci că viticultorii săraci nu se pricep să vorbească, în timp ce podgorenii care știu să vorbească nu se află într-o stare de sărăcie evidentă și par să vorbească fără motiv. Dar, dacă însuși podgoreanului cult i se reproșează lipsa de înțelegere a punctului de vedere oficial, cum ar putea trece proba în fața acestui punct de vedere viticultorul lipsit de cultură?

La rândul lor, particularii care văd cum la alții mizeria ajunge să ia formele cele mai cumplite, care văd cum mizeria le dă și lor târcoale și care, pe deasupra, sunt conștienți că interesul privat pe care îl apără ei este în egală măsură și interesul statului, fiind sprijinit de ei ca atare, nu pot să nu se simtă lezați în onoarea lor; ba mai mult, ei consideră că *realitatea* a fost denaturată de către cei ce au adoptat un punct de vedere unilateral, arbitrar și dinainte ticluit. Ei se opun deci birocrăției prezumțioase și dau în vileag contradicțiile dintre adevărata înfățișare a lumii și înfățișarea pe care o capătă ea în birouri; ei opun dovezilor oficiale dovezi scoase din viața practică. Ei nu pot să nu bănuiască că, în această ignorare totală a expunerii lor convingătoare, clare și bazate pe fapte, există o intenție egoistă, și anume intenția de a opune inteligenței cetățeanului mentalitatea birocratului. Ei trag de aici și concluzia că funcționarul competent care prin însăși natura activității sale a luat contact cu condițiile lor de viață nu le va înfățișa în mod imparțial, tocmai pentru că aceste condiții sunt, în parte, opera lui; pe de altă parte, funcționarul fără idei preconcepute, care ar putea face o apreciere destul de nepărtinitoare a situației, nu este îndeajuns de competent. Dar dacă funcționarul reproșează particularilor că ridică afacerile lor particulare la rangul unor interese de stat, apoi particularul reproșează funcționarului că el coboară interesele de stat la nivelul afacerilor lui particulare, astfel că toți ceilalți muritori se văd excluși de la participarea la viața de stat. În felul acesta, până și realitatea cea mai evidentă îi apare funcționarului ca fiind iluzorie în comparație cu realitatea dovedită de acte — deci de autorități, deci de stat — precum și în comparație cu punctul de vedere care se bazează pe această realitate oficială, astfel că el consideră ca stat numai sfera de activitate imediată a autorităților, iar lumea care se află în afara acestei sfere de activitate este pentru el doar un obiect al statului, lipsit de orice *convingere* și *înțelegere* statală. În sfârșit, dacă funcționarul, în cazul unei calamități notorii, aruncă cea mai mare parte din vină pe seama particularilor, care ar fi, chipurile, ei înșiși vinovați de situația în care se află, și, pe de altă parte, nu permite nimănui să pună sub semnul îndoielii desăvârșirea instituțiilor și principiilor administrative, care sunt ele însele un produs al creației birocratice, și nici nu vrea să renunțe la vreuna din ele, în schimb particularul, conștient de hărnicia sa, de spiritul său de economie, de lupta grea dusă de el cu natura și cu condițiile sociale, cere ca funcționarul, fiind singurul care dispune de puterea de a crea viața de stat, să-l scape și pe el de mizerie. Și cum funcționarul afirmă că poate remedia orice neajunsuri, particularii îi cer să le dovedească în mod practic acest lucru și, cu ajutorul măsurilor sale, să-i scoată din situația lor nenorocită sau să recunoască cel puțin că diferite instituții care erau potrivite pentru o anumită epocă se dovedesc necorespunzătoare pentru o altă epocă, într-o situație

complet schimbată.

Părerea că organele de *conducere* știu totul precum și opoziția dintre administrație și obiectul administrării ei există și în cadrul lumii funcționărești însăși. Și așa cum biroul cadastrului, în raportul său cu privire la situația din regiunea Moselei, apără în primul rând infailibilitatea cadastrului, așa cum Ministerul de Finanțe afirmă că starea de mizerie se datorește „cu totul altor” cauze decât celor de domeniul „impunerii”, tot așa și administrația în general va găsi cauza mizeriei nu în activitatea sa, ci *în afara* ei. Un funcționar din imediata apropiere a viticultorului vede — *nu în mod intenționat, ci în mod inevitabil* — situația într-o lumină mai bună sau cu totul alta decât este ea în realitate. El crede că chestiunea dacă situația din regiunea lui e bună este tot una cu chestiunea dacă el administrează această regiune cum trebuie. Dacă înseși principiile administrative și instituțiile sunt în genere bune, această chestiune nu e de competența sa, și numai forurile *superioare*, care posedă o cunoaștere mai largă și mai profundă a aspectului *oficial* al naturii lucrurilor, adică a legăturii lor cu întregul stat, sunt chemate să-și spună cuvântul. În ceea ce-l privește, e ferm convins că *el* administrează bine. De aceea, pe de o parte, el nu va găsi în niciun caz că situația este chiar atât de disperată, iar pe de altă parte, chiar dacă o va găsi disperată, va căuta cauza ei *în afara* sferei administrative, — parte în fenomenele naturii, care nu depind de voința omului, parte în condițiile vieții private, care sunt independente de administrație, parte în factori întâmplători, care nu depind de nimeni.

Colegiile autorităților administrative superioare trebuie, desigur, să acorde mai multă încredere funcționarilor *lor* decât persoanelor administrate, de la care nu se pot aștepta la o egală înțelegere a problemelor administrative. Aceste colegii mai au apoi și tradițiile lor. Ele au deci și în ceea ce privește regiunea Moselei principiile lor stabilite odată pentru totdeauna, ele au în cadastru harta oficială a regiunii, ele dispun de date oficiale cu privire la venituri și cheltuieli; alături de realitatea adevărată, ele au peste tot în fața lor o realitate *birocratică*, care-și păstrează autoritatea ei oricât s-ar schimba vremurile. La aceasta se mai adaugă și faptul că cei doi factori — legea ierarhiei birocratice și teoria potrivit căreia cetățenii statului se împart în două categorii: cetățenii activi, conștienți, care administrează, și cetățenii pasivi, inconștienți, care sunt administrați — se completează unul pe altul. Potrivit principiului că existența conștientă și activă a statului este întruchipată în organele administrative, fiecare reprezentant al puterii de stat va considera că starea oricărei regiuni, în măsura în care e vorba de aspectul ei statal, este rezultatul activității predecesorului său. Potrivit legii ierarhiei, acest predecesor ocupă de cele mai multe ori un post mai înalt, adeseori cel ierarhic imediat superior. În sfârșit, organul de conducere administrativă are, pe de o

parte, conștiința reală — care decurge din poziția lui de organ al statului — că legile statului trebuie aplicate în ciuda tuturor intereselor private; pe de altă parte, în calitatea sa de autoritate administrativă izolată, el nu are misiunea să facă instituțiile și legile, ci să le aplice. De aceea el va căuta să reformeze nu administrația însăși, ci doar obiectul administrării. El nu poate adapta legile sale la particularitățile regiunii Moselei, ci poate încerca doar, *în cadrul* normelor de administrare existente, să se străduiască să promoveze bunăstarea acestei regiuni. *Cu cât* va fi deci *mai zeloasă* și *mai reală* strădania unui organ de conducere administrativă de a îndrepta — în cadrul unor instituții și principii administrative cărora, odată adoptate, li se supune și el — *o situație nenorocită flagrantă* care s-a extins asupra unei întregi regiuni, cu cât această calamitate va rezista *mai îndărătnic* oricăror încercări de ameliorare, căpătând proporții tot mai mari în ciuda *bunei* administrații, *cu atât* va fi *mai profundă*, *mai sinceră*, *mai fermă convingerea* administrației că această situație este un rău iremediabil pe care cârmuirea, adică statul, nu-l poate schimba, și că, dimpotrivă, orice schimbare trebuie să pornească chiar de la cei cârmuiți.

Dar dacă autoritățile administrative inferioare au încredere în priceperea organelor administrative superioare, considerând că principiile generale de guvernare sunt desăvârșite, și sunt gata ele însele să garanteze pentru aplicarea lor conștiincioasă în fiecare caz în parte, apoi autoritățile administrative superioare sunt ferm convinse de justetea principiilor lor generale și încredințate că organele lor inferioare, datorită experienței căpătate în exercitarea funcției lor, au competența necesară pentru a judeca fiecare caz în parte. Lucrul acesta este de altfel dovedit de documentele oficiale pe care le au.

Iată cum poate un guvern, *chiar când este călăuzit de cele mai bune intenții*, să accepte principiul enunțat de referentul guvernamental de la Trier cu privire la regiunea Moselei:

„Statul va trebui să se mărginească exclusiv să ușureze populației perioada de trecere, folosind în acest scop mijloacele cele mai potrivite”.

Dacă vom analiza câteva din mijloacele mai cunoscute folosite de guvern pentru ușurarea stării dezastruoase a regiunii Moselei, vom găsi că raționamentul nostru e confirmat cel puțin de istoria măsurilor administrative notorii, căci cele rămase secrete, se înțelege, nu ne pot servi ca să ne formăm o părere. Dintre aceste mijloace fac parte: *scutirile de impozite în anii cu recoltă de struguri slabă, sfatul de a trece la o altă cultură, bunăoară la sericicultură*, și, în sfârșit, propunerea de a se îngădi *fărămițarea proprietății funciare*. Prima măsură are, desigur, rolul să ușureze doar întrucâtva situația, fără a o remedia. Este o soluție *de moment* prin care guvernul face o *excepție* de la regulă,

o excepție care nu e costisitoare pentru el. Și nici nu se remediază răul însuși care a căpătat un *caracter permanent*, ci se ușurează formele lui excepționale de manifestare — nu boala cronică, cu care te-ai obișnuit, ci boala acută, care s-a produs pe neașteptate.

Recurgând la celelalte două mijloace, organele administrative își depășesc propriile lor atribuții. Activitatea pozitivă pe care o desfășoară ele acum constă în aceea că, pe de o parte, îi învață pe locuitorii din regiunea Moselei cum să iasă ei *înșiși* din impas, iar pe de altă parte le propun o *limitare* a unui drept de care se bucură sau chiar să renunțe cu desăvârșire la el. Prin urmare, se confirmă pe deplin expunerea teoretică făcută de noi mai sus. Administrația, care consideră că starea dezastruoasă a regiunii Moselei e incurabilă, că ea se datorește unor cauze care se află în afara principiilor ei de conducere și a activității ei administrative, sfătuiește populația regiunii Moselei să-și organizeze viața în așa fel, încât să se adapteze actualelor forme administrative și să poată duce o existență acceptabilă. Pe viticultor însă asemenea propuneri îl mângâie profund, chiar dacă ele ajung la el numai sub forma unor zvonuri. El va fi recunoscător guvernului dacă acesta va face o serie de experimentări pe socoteala sa, dar el simte că guvernul, propunându-i ca el să facă experimentări pe propria lui piele, renunță să-l ajute prin mijloacele sale. Viticultorul cere ajutor, iar nu sfaturi. Oricâtă încredere ar acorda el priceperii forurilor *conducătoare* în chestiunile care sunt de competența lor și apelează cu încredere la ele, el se încrede în propria sa pricepere atunci când e vorba de sfera lui de activitate. Îngrădirea parcelării proprietății funciare contrazice tradiționalul său simț de dreptate. El vede în acest proiect încercarea de a adăuga la mizeria lui fizică și o mizerie juridică, căci în orice încălcare a egalității în fața legii el vede o periclitare a dreptului. El simte, mai mult sau mai puțin conștient, că administrația există pentru țară, și nu invers, și că acest raport este răsturnat atunci când țara trebuie să-și schimbe obiceiurile ei, drepturile ei, forma ei de muncă și de proprietate pentru a le adapta administrației existente. Populația regiunii Moselei, care înfăptuiește munca ce-i revine de la natură și prin tradiție, cere ca statul să-i creeze atmosfera în care ea să poată crește, propăși și trăi. De aceea asemenea proiecte născute moarte, asemenea directive eșuează de îndată ce se ciocnesc nu numai de adevărata stare de lucruri, ci și de conștiința cetățenilor.

Care este, prin urmare, atitudinea organelor administrative față de starea dezastruoasă a regiunii Moselei? *Starea dezastruoasă a acestei regiuni* înseamnă în același timp o *stare dezastruoasă a situației administrației*. Starea dezastruoasă *permanentă* a unei părți a statului (și o stare dezastruoasă care a intervenit aproape pe nesimțite cu mai bine de un deceniu în urmă, care s-a agravat mai întâi treptat, apoi cu o forță irezistibilă, apropiindu-se

de punctul ei culminant, și care capătă proporții tot mai înspăimântătoare, poate fi într-adevăr denumită *permanentă*), o asemenea stare dezastruoasă permanentă ne dezvăluie *contradicția dintre realitate și principiile de guvernare*; pe de altă parte, nu numai poporul, dar și guvernul vede în *bunăstarea* oricăreia din regiunile țării o confirmare concretă a metodelor de guvernare. Totuși organele administrative, prin însăși esența lor *birocratică*, nu pot admite că cauzele mizeriei trebuie căutate în sfera *administrației*, ci numai în sfera *naturală și particulară* a cetățenilor, situată în afara sferei administrației. Organele administrative, *oricât de bine intenționate ar fi ele*, oricât de umane ar fi sentimentele lor și oricât de vie inteligența lor, nu *pot* rezolva niște conflicte care nu au un caracter trecător și de moment, nu pot rezolva un conflict permanent între realitate și principiile administrative. Dar această treabă nici nu e de atribuția organelor administrative; și oricât de bune ar fi intențiile lor, ele nu ar putea face nimic împotriva acestei *stări de fapt sau*, dacă vrei, împotriva acestei *fatalități*⁶. Această *stare de fapt* este *birocratismul*, atât în cadrul aparatului administrativ cât și în *relațiile* lui *cu organismul administrat*.

Pe de altă parte, nici viticultorul, ca persoană particulară, nu poate tăgădui că opinia *lui* poate fi, conștient sau inconștient, întunecată de considerentele unor *interese particulare*, astfel că pot exista îndoieli în ceea ce privește justețea ei absolută. El va trebui de asemenea să se convingă că în cadrul statului există multe interese private lezate și că de dragul lor statul nu poate anula sau modifica principiile sale generale de guvernare. Dacă se afirmă apoi că o anumită calamitate a căpătat un caracter *general*, că ea capătă proporții și forme atât de îngrijorătoare încât suferința indivizilor devine o suferință a statului a cărei înlăturare este o datorie a acestuia față de *sine însuși*, atunci această afirmație a celor administrați pare un gest cu totul deplasat la adresa organelor administrative, deoarece se consideră că ele pot cel mai bine aprecia în ce măsură binele statului este amenințat, fiind de presupus că ele posedă o cunoaștere mai profundă a statului în ansamblul său, ca și a diferitelor sale părți componente, decât ar putea avea aceste părți înseși. La acestea trebuie adăugat faptul că individul izolat și chiar mulți indivizi izolați nu pot pretinde că glasul lor este glasul poporului; dimpotrivă, felul lor de a înfățișa lucrurile va avea întotdeauna caracterul unei plângeri *particulare*. În sfârșit, chiar dacă convingerea particularilor care formulează o asemenea cerere ar oglindi convingerea întregii regiuni a Moselei, aceasta nu înseamnă altceva decât că poziția regiunii Moselei, ca unitate administrativă aparte și ca regiune aparte a țării, față de propria ei provincie, ca și față de stat, este aceea a

⁶ Joc de cuvinte: Verhältniss — în cazul de față stare de fapt, Verhängnis — fatalitate.

unui particular ale cărui convingeri și dorințe trebuie apreciate abia în raport cu convingerea și dorința generală.

Așadar, atât administrația cât și administrații au nevoie în egală măsură, pentru rezolvarea dificultăților lor, de un al *treilea* element, care ar fi *politic* fără a fi oficial, și în felul acesta nu ar porni de la premise birocratice, de un element care ar fi *civil* fără să fie însă implicat în interesele private și în nevoile legate de ele. Acest element complementar cu *mintea de cetățean al statului* și cu *inima de cetățean* este tocmai *presa liberă*. În cadrul presei, cei ce administrează, ca și cei administrați, au aceeași posibilitate de a critica principiile și revendicările lor, dar nu în cadrul unui raport de subordonare, ci pe bază de drepturi egale ca *cetățeni ai statului*, deci nu ca *persoane*, ci ca *forțe intelectuale*, ca purtători ai unor argumente raționale. Așa cum „presa liberă” este produsul opiniei publice, tot așa ea creează, la rândul ei, opinia publică. Numai ea poate ridica interesul particular la rangul de interes general, numai ea poate face din *starea de mizerie* a regiunii Moselei obiectul atenției și simpatiei generale a patriei, numai ea e în stare să ușureze mizeria fie chiar prin simplul fapt că o face sensibilă pentru toți.

Raportul dintre presă și condițiile de viață ale poporului este un *raport rațional*, dar, într-o măsură cel puțin egală, și un *raport afectiv*. De aceea limbajul ei nu este numai limbajul rațional al criticii care enunță sentințe plutind deasupra stării de lucruri, ci este în același timp limbajul plin de simțire al stării de lucruri însăși, un limbaj care nu poate și nu trebuie pretins *rapoartelor oficiale*. În sfârșit, presa liberă ia mizeria poporului în forma ei nemijlocită, netrecută prin mediul birocratic, și o duce la treptele tronului, la puterea în fața căreia deosebirea dintre administrație și administrați dispare și nu mai rămân decât *cetățeni* la fel de apropiați și la fel de îndepărtați.

Prin urmare, dacă presa liberă a devenit aici *necesară* datorită stării dezastruoase *specifice* în care se găsește regiunea Moselei, dacă ea a devenit aici o necesitate stringentă pentru că era o necesitate *reală*, atunci se pare că n-a fost nevoie de opreliști excepționale împotriva presei pentru a da naștere acestei necesități. Dimpotrivă, era nevoie de o libertate excepțională a presei pentru a satisface necesitatea existentă.

La punctul 2. Presa care se ocupă cu problemele ce privesc regiunea Moselei constituie, în orice caz, numai o *parte a presei politice prusiene*. Pentru a afla deci care era situația ei înainte de mult comentatul decret regal, este necesar să aruncăm o privire rapidă asupra stării întregii prese prusiene înainte de anul 1841. Dăm cuvântul unui om de ale cărui convingeri loiale nu se îndoiește nimeni.

„În Prusia, spune David *Hansemann* în cartea sa «Prusia și Franța», ediția a II-a, Leipzig, 1834, pag. 272, ideile generale, ca și evenimen-

tele, se dezvoltă încet și liniștit, și faptul acesta trece cu atât mai neobservat cu cât *cenzura* nu permite *nicio dezbatere serioasă*, în paginile presei zilnice prusiene, a problemelor *politice și chiar a celor economice în legătură cu statul, oricât de cuviincioasă și de moderată ar fi forma în care ar fi ea redactată*. Prin dezbatere serioasă trebuie să înțelegem o controversă în care pot fi aduse toate argumentele și contraargumentele. *Aproape nicio problemă de ordin economic nu poate fi dezbătută în mod temeinic dacă nu este privită în conexiunea ei cu politica internă și externă*, căci sunt foarte rare cazurile — și poate că *nici nu există asemenea cazuri* — când nu există o asemenea conexiune. Dacă este oportun un asemenea mod de a exercita cenzura, dacă în genere poate fi exercitată în alt fel cenzura în situația dată a guvernului în Prusia, acestea sunt chestiuni de care nu ne vom ocupa aici; *e de ajuns să spunem că așa stau lucrurile*”.

Să luăm apoi în considerație faptul că chiar § II al edictului cenzurii din 19 decembrie 1788 sună:

„Intenția cenzurii nu este câtuși de puțin să stingherească cercetarea cinstită, serioasă și modestă a adevărului sau să impună scriitorilor *vreo constrângere inutilă și supărătoare*”.

Amintim de asemenea că aceste cuvinte le găsim și în art. II al edictului cenzurii din 18 octombrie 1819:

„Cenzura nu trebuie să stingherească cercetarea serioasă și modestă a adevărului și nici să impună scriitorilor o constrângere inadmisibilă”.

Să comparăm cu aceasta cuvintele introductive ale edictului cenzurii din 24 decembrie 1841:

Pentru a elibera *încă de pe acum* presa de îngrădirile *inadmisibile* care nu corespund *intenției suverane*, majestatea-sa regele, într-un înalt decret adresat ministerului regal [...], a binevoit să-și exprime *în mod categoric* dezaprobarea sa față de orice constrângere abuzivă impusă activității literare și [...] ne-a înputernicit să invităm *din nou* pe cenzori să respecte în modul cuvenit art. II al edictului cenzurii din 18 octombrie 1819”.

Ne amintim, în fine, următorul pasaj:

„Cenzorul poate, bineînțeles, să permită și o dezbatere liberă a *problemelor interne*. — Dificultatea indiscutabilă de a stabili limitele juste în această privință nu trebuie să stânjenească pe cenzor în străduința lui de a acționa potrivit adevăratei *intenții a legii* și nici să ducă la *teama care prea adeseori a dus la răstălmăcirii ale intenției guvernului*”.

După toate aceste declarații oficiale, întrebarea: de ce, cu toată dorința autorităților ca nevoile regiunii Moselei să fie discutate cât se poate de sincer și în mod public, au existat opreliști din partea cenzurii? pare să se transforme în întrebarea de ordin *mai general*: de ce, în ciuda „*intenției legii*”, a „*intenției guvernului*” și, în sfârșit, în ciuda „*intenției suverane*”, a mai fost nevoie și în 1841, așa cum s-a recunoscut în mod oficial, să se elibereze presa „de îngrădirile *inadmisibile*”, de ce a mai fost nevoie *să se atragă luarea-aminte* a cenzurii și în 1841 asupra art. II al edictului din 1819? Cu privire, în special, la *regiunea Moselei*, această întrebare — în loc să fie formulată: ce *opreliști speciale* au fost puse discutării problemelor interne? — ar trebui, dimpotrivă, formulată în felul următor: care au fost *măsurile speciale luate în favoarea presei* pentru ca această discuție parțială asupra situației *interne* să facă posibilă, ca o *excepție*, o discuție *cât mai sinceră* și publică?

O idee mai clară asupra conținutului și caracterului *literaturii politice* și al *presei cotidiene* înainte de apariția dreptului în chestiune ne-o pot da următoarele cuvinte ale instrucțiunilor cenzurii:

„În felul acesta se poate *spera* că și *literatura politică* și *presa cotidiană* își vor înțelege *mai bine* menirea, își vor însuși un ton *mai demn* și *pe viitor* nu se vor mai preta *să exploateze curiozitatea* cititorilor lor prin publicarea unor știri inconsistente, culese din ziarele străine etc... Este *de așteptat* că în felul acesta *va fi trezit* un interes *mai mare* pentru tot *ceea ce privește patria* și că va crește *sentimentul național*”.

De aici pare să rezulte că, chiar dacă niciun fel de *măsurile speciale* nu au împiedicat o dezbatere sinceră și publică a situației din regiunea Moselei, însăși *starea generală* a presei prusiene trebuia să constituie o piedică de neînving atît în calea sincerității cât și a publicității discuției. Dacă rezumăm toate pasajele citate din instrucțiunile cenzurii, reiese că cenzura a fost peste măsură de precaută și a constituit o barieră *exterioară* pentru o presă liberă; concomitent cu aceasta a acționat o îngrădire *interioară* a presei, care și-a pierdut curajul și a renunțat până și la năzuința de a se ridica mai sus de orizontul știrilor senzaționale; în sfârșit, că însuși poporul a pierdut orice *interes pentru tot ceea ce privește patria* și *sentimentul național*, deci tocmai elementele care constituie nu numai forțele creatoare ale unei presei care-și exprimă în mod sincer și deschis părerea, dar și singurele condiții în cadrul cărora o asemenea presă poate să-și desfășoare activitatea ei și să se bucure de popularitate; această popularitate constituie atmosfera vitală a presei, fără de care ea este condamnată la o lăncezire totală.

Dacă, prin urmare, niște *măsurile* luate de autorități pot crea o presă *neliberă*, apoi, în *condițiile* unei presei în genere nelibere, este *peste puterea autorităților* să asigure dezbaterea cât mai sinceră și publică a unor probleme

speciale prin faptul că însăși părerea liber exprimată în legătură cu diferite chestiuni, care ar apărea în coloanele ziarelor, n-ar putea trezi interesul *general*, deci nu ar putea să-și creeze o publicitate adevărată.

La acestea se adaugă și faptul că, după cum observă foarte just *Hanse-mann*, *nu există poate nicio problemă de ordin economic care să nu aibă legătură cu politica internă și externă*. Așadar, posibilitatea unei dezbateri sincere și publice a *situației din regiunea Moselei* presupune *posibilitatea* unei dezbateri sincere și publice a întregii „*politici interne și externe*”. Realizarea unui asemenea deziderat nu stătea însă în puterea unor organe administrative, și *numai* voința hotărât și fățiș exprimată de *însuși regele* putea interveni aici în mod decisiv și eficace.

Dacă dezbateră publică n-a fost sinceră, apoi dezbateră sinceră n-a fost publică. Ea s-a mărginit la *obscure* ziare locale al căror orizont nu depășea — și, după cum reiese din cele de mai sus, nici nu putea depăși — cercul în care erau citite. Pentru caracterizarea unor asemenea discuții locale dăm aici câteva extrase din materialele apărute în decurs de câțiva ani în „*Bernkasteler gemeinnütziges Wochenblatt*”. Într-unul din numerele apărute în 1835 se spune:

„În toamna anului 1833, la *Erden*, un venetic a făcut 5 ohmi⁸ de vin. Pentru a umple complet butoiul, a mai cumpărat 2 ohmi, pentru care a plătit 30 de taleri. Butoiul a costat 9 taleri, s-a plătit impozit 7 taleri și 5 groși. Cheltuielile pentru culesul strugurilor au fost de 4 taleri; chiria pivniței 1 taler și 3 groși, plata pentru strivitul strugurilor 16 groși; prin urmare, fără a socoti cheltuielile de producție, o cheltuială netă de 51 de taleri și 24 de groși. Butoiul cu vin a fost vândut, la 10 mai, cu 41 de taleri. Trebuie adăugat că vinul era de bună calitate și n-a fost vândut de nevoie și nici n-a căzut în mâinile cămătarilor” (pag. 87). „La 21 noiembrie s-a vândut la licitație, pe piața din Bernkastel, 3/4 ohm de vin din recolta 1835 cu 14 (*patru-sprezece*) groși, și la 27 ale aceleiași luni 4 ohmi, *împreună* cu butoiul, cu 11 taleri; la aceasta trebuie adăugat că în ziua de sfântul Mihail, anul trecut, butoiul a fost cumpărat cu 11 taleri” (pag. 267, *ibid.*).

În numărul din 12 aprilie 1836 găsim o notiță asemănătoare.
Vom mai cita încă câteva extrase din 1837:

„Pe ziua de 1 a lunii curente, în localitatea *Kinheim* a fost scoasă la licitație publică, în fața notarului, o podgorie tânără de patru ani,

⁷ Ziar săptămânal de utilitate publică din Bernkastel (original germ.)

⁸ Ohm — veche măsură de capacitate în Germania, de circa 150 de litri.

cu aproximativ 200 de butuci bine arăciți. Ea a fost vândută cu 1^{1/2} pfennigi butucul, cu obișnuita păsuire de plată. În 1828 același butuc costa acolo 5 groși” (pag. 47). „O văduvă din *Graach* a cedat recolta ei de struguri neculeasă pentru jumătate din venitul adus de această recoltă. Ei i-a revenit un ohm de vin, *pe care l-a vândut pe 2 funți de unt, 2 funți de pâine și 1/2 funt de ceapă*” (în nr. 37, ibid.). „La 20 ale lunii curente s-au vândut aici la licitație: 8 fuderi de vin de *Graach* și Bernkastel, recolta 1836, din *cele mai bune* calități, și 1 butoi de vin de *Graach*, recolta 1835. S-au încasat în total 135 de taleri și 15 groși (inclusiv butoiul). În felul acesta fiecare butoi de vin îl costă pe cumpărător, una peste alta, circa 15 taleri. Butoiul singur poate să fi revenit la 10–12 taleri. Ce-i mai rămâne atunci viticultorului sărac pentru acoperirea cheltuielilor sale de producție? Nu pot fi oare luate niciun fel de măsuri împotriva acestor stări nenorocite?! (Corespondență)” (nr. 4, pag. 30).

Aici găsim deci o *simplă* expunere a faptelor, care uneori este însoțită de o scurtă completare elegiacă. Această expunere poate produce o impresie zguduitoare tocmai prin nuda ei simplitate, dar cu greu ar putea pretinde să fie numită o dezbateră sinceră și publică a situației din regiunea Moselei.

Dacă un individ și, mai mult chiar, dacă marea majoritate a unei populații este lovită de o nenorocire cu totul neobișnuită, îngrozitoare, și dacă nimeni nu vorbește despre această nenorocire, nimeni nu o consideră ca un fenomen *care merită să fie analizat și discutat*, atunci persoanele lovite de această nenorocire trebuie să deducă fie că ceilalți nu au *voie* să vorbească, fie că nu *vor* să vorbească despre această chestiune, întrucât li se pare că importanța care i se acordă e iluzorie. Chiar pentru viticultorul cel mai lipsit de cultură, recunoașterea de către alții a nenorocirii sale — această participare spirituală la suferința lui — este o necesitate; ea îi permite cel puțin să tragă următoarea concluzie: acolo unde toți gândesc, iar mulți își exprimă cu voce tare gândurile lor, unii încep în curând să și acționeze. Și chiar dacă s-ar permite realmente să se discute în mod liber și deschis situația din regiunea Moselei, lucrul acesta totuși nu *s-a întâmplat*; și se înțelege de la sine că poporul crede numai în ceea ce *există realmente*: nu în presa sinceră care ar putea să existe, ci în presa sinceră care există realmente. Așadar, dacă *înainte* de apariția înaltului decret locuitorul regiunii Moselei și-a dat seama de situația lui nenorocită și a auzit totodată cum unii se îndoiesc de ea, dar n-a aflat nimic despre existența unei prese publice și sincere, în schimb *după* apariția decretului el a văzut cum presa răsare, ca să zicem așa, din nimic. Concluzia lui e că decretul regal a fost *singura* cauză a acestei mișcări a presei, față de care, din motivele enumerate mai sus, el a manifestat un interes cu totul deosebit care decurge în mod nemijlocit dintr-o necesitate *reală*, și această concluzie e, în orice caz, extrem

de răspândită în popor. În sfârșit, se pare că, abstracție făcând de larga răspândire a acestei păreri, o examinare critică ar duce la același rezultat. Cuvintele introductive ale instrucțiunilor cenzurii din 24 decembrie 1841 cum că

„*Majestatea-sa regele a binevoit să-și exprime în mod categoric deza-probarea sa față de orice constrângere abuzivă impusă activității lite-rare și, recunoscând importanța și necesitatea unei publicistici sincere și decente... etc.*”,

aceste cuvinte introductive conferă presei deosebita apreciere *regală*, recunoașterea *importanței* ei în *stat*. Faptul că un cuvânt al regelui poate avea un efect atât de mare, fiind salutat chiar de locuitorii regiunii Moselei ca un cuvânt înzestrat cu o forță magică, ca un panaceu universal împotriva tuturor suferințelor lor nu poate fi decât o dovadă a sentimentelor autentic regaliste ale populației din valea Moselei și ale recunoștinței lor fără de margini.

La punctul 3. Am încercat să arătăm că *nevoia* unei prese libere a izvorât *cu necesitate* din *specificul* situației regiunii Moselei. Am mai arătat apoi cum, înainte de apariția înaltului decret regal, satisfacerea acestei cerințe ar fi fost împiedicată dacă nu de dificultățile *speciale* ale presei, în orice caz de *situația generală a presei cotidiene prusiene*. Vom arăta, în fine, că împrejurări *într-adevăr speciale* au stat în calea dezbaterii sincere și publice a situației din regiunea Moselei. Și aici trebuie să subliniem mai întâi punctul de vedere după care ne-am călăuzit în expunerea noastră și să descoperim, în *voința* persoanelor care acționează, influența *condițiilor* generale. În împrejurările *speciale* care au împiedicat o dezbatere sinceră și publică a situației din regiunea Moselei nu trebuie să vedem altceva decât *întruchiparea concretă și manifestarea evidentă* a condițiilor *generale* expuse mai sus, și anume poziția *specială* adoptată de organele administrative față de regiunea Moselei, situația generală a presei zilnice și a opiniei publice și, în sfârșit, spiritul politic dominant și sistemul său. Dacă aceste condiții au fost, după cum se pare, forțele *generale, nevăzute și coercitive* ale acelei epoci, nici nu mai e nevoie să menționăm că ele trebuie să acționeze *ca atare*, devenind fapte, *exteriorizându-se* ca acțiuni izolate, în *aparență* arbitrară. Cel ce renunță la acest punct de vedere obiectiv, căzând în exclusivism, capătă un resentiment împotriva anumitor indivizi în persoana cărora s-a lovit de vrăjmășia condițiilor vremii.

Printre dificultățile *speciale* create presei trebuie socotite nu numai diferitele *opreliști impuse ei de către cenzură*, ci, în măsură egală, și toate *împrejurările speciale* care fac ca cenzura să fie de prisos, întrucât nu permit nici măcar de probă să se ivească însuși obiectul cenzurii. Acolo unde cenzura intră într-un conflict deschis, stăruitor și violent cu presa, se poate trage cu

o anumită certitudine concluzia că presa a devenit mai vie, mai fermă și are mai multă siguranță de sine, căci numai o acțiune vizibilă trezește o reacție vizibilă. Dimpotrivă, acolo unde nu există cenzură, pentru că nu există nici presă — deși se simte nevoia unei prese libere, deci *susceptibile de a deveni obiectul cenzurii* —, rolul *cenzurii preventive* a fost îndeplinit de niște factori care au terorizat gândirea chiar în forma ei cea mai inofensivă.

Noi nu ne-am propus câtuși de puțin să facem o expunere completă a acestor *împrejurări speciale*. Aceasta ar însemna să facem o expunere istorică a ultimei perioade — de la 1830 încoace — în ceea ce privește regiunea Moselei. Vom considera că ne-am îndeplinit sarcina noastră dacă vom dovedi că cuvântul exprimat în mod sincer și în public *sub toate formele*, și anume sub *formă verbală, scrisă* sau sub forma *cuvântului tipărit*, a celui *încă necenzurat*, ca și a celui *cenzurat*, s-a lovit de piedici *speciale*.

Tristețea și descurajarea care, atunci când e vorba de o populație nenorocită, paralizează forța morală indispensabilă pentru o dezbatere sinceră și publică, au fost întreținute mai ales de condamnările judiciare „*pentru ofense aduse unui slujbaș în exercitiul funcției sale sau în legătură cu funcția sa*”, condamnări care au fost provocate de numeroase *denunțuri*.

O procedură de acest fel este încă proaspătă în memoria multor viticultori de pe Mosela. Un târgoveț deosebit de simpatizat pentru bonomia lui i-a spus în glumă slujnicii unui *prefect* care cu o seară înainte băuse destul de zdravăn într-o societate de oameni veseli cu ocazia zilei de naștere a regelui: „*Stăpânul d-tale a fost ieri cam pilit*”. Pentru această glumă nevinovată el a fost tradus în fața judecătoriei contravenționale din Trier, judecat în ședință *publică* și, cum era de așteptat, *achitat*.

Am ales tocmai acest exemplu pentru că el dă naștere unei reflecții foarte simple: *prefecții* îndeplinesc funcția de *cenzori* în respectivele capitale de district. Activitatea administrativă a prefectului, ca și aceea a tuturor organelor subordonate lui, constituie însă principalul obiect al *presei locale* tocmai pentru că este și obiectul ei cel mai apropiat. Dacă, în genere, e greu să fii judecător imparțial într-o chestiune care te privește personal, reiese din incidente de felul celui arătat mai sus, care vădesc susceptibilitate morbidă în ceea ce privește inviolabilitatea persoanelor care ocupă posturi oficiale, că simpla existență a *cenzurii prefectului* constituie un motiv suficient pentru inexistența unei prese locale sincere.

Dacă, precum se vede, o afirmație *verbală* cât se poate de nevinovată și fără de pretenții te poate duce în fața judecătoriei contravenționale, apoi forma *scrisă* a cuvântului liber, *petiția*, care e încă foarte departe de a avea publicitatea presei, duce la același rezultat: judecătoria contravențională. Dacă în primul caz libertății cuvântului i se opune principiul inviolabilității per-

soanelor *care ocupă posturi oficiale*, în cazul petițiilor obstacolul îl reprezintă principiul inviolabilității *legilor țării*.

În urma publicării „decretului regal” din 6 iulie 1836, în care se spune, între altele, că regele îl trimite pe fiul său în Provincia renană *pentru a lua cunoștință de situația de acolo*, câțiva țărani din districtul Trier au găsit de cuviință să se adreseze „deputatului” lor și să-i ceară să le întocmească o petiție pe care s-o prezinte prințului moștenitor. Ei au indicat totodată principalele puncte ale plângerii. Pentru a da mai multă greutate petiției printr-un număr mai mare de semnatori, deputatul⁹ a trimis un curier prin satele din împrejurimi, obținând astfel semnăturile a 160 de țărani. Iată textul petiției:

„Subsemnații locuitori ai raionului..., districtul Trier, fiind informați că bunul nostru rege trimite la noi pe alteța-sa regală moștenitorul tronului pentru a lua cunoștință de situația noastră și vrând să cruțăm pe alteța-sa regală de osteneala de a asculta plângerea fiecăruia în parte, îl însărcinăm pe deputatul nostru, dl..., să supună cu adânc respect alteței-sale regale, fiul preamilostivului nostru rege, prințul moștenitor al Prusiei, următoarele:

1. Dat fiind că nu putem vinde surplusul nostru de produse, mai ales vitele și *vinul*, ne este imposibil să plătim impozitele, care sunt peste măsură de mari în toate cazurile. Pentru acest motiv solicităm o reducere substanțială a lor, căci în caz contrar vom fi siliți să dăm perceptorilor tot avutul nostru, după cum reiese din anexă; (cuprinde o somație de plată a unui perceptor în sumă de 1 taler, 25 de groși și 5 pfennigi).
2. Alteța-sa regală să nu tragă vreo concluzie în ceea ce privește situația noastră luând ca criteriu nivelul de trai al numeroșilor funcționari prea bine plătiți, al pensionarilor și al diurniștilor, al civililor și militarilor, al rentierilor și meseriașilor, cărora, la orașe, ieftinătatea produselor noastre, al căror preț a scăzut atât de mult, le dă posibilitatea să ducă o viață de lux. Cu totul alta este însă situația în coliba nenorocită a țăranului înglodat în datorii, și acest contrast e pentru el de-a dreptul revoltător. Acolo unde înainte erau 27 de funcționari ale căror salarii însumau 29 000 de taleri, sunt acum 63 de funcționari, fără a socoti pe pensionari, remunerați cu 105 000 de taleri.
3. Funcționarii noștri comunali să fie aleși direct de locuitorii

⁹ Waldener.

comunei, ca în trecut.

4. Birourile de vămuire să nu fie închise ore întregi în timpul zilei, ci să rămână deschise toată ziua, pentru ca țăranul care nu din vina lui a întârziat câteva minute să nu fie nevoit să aștepte cinci-șase ore sau chiar să înghețe toată noaptea pe stradă, ori să se prăjească de căldură în timpul zilei, căci funcționarul trebuie să stea întotdeauna la dispoziția poporului.
5. Să fie abrogate dispozițiile prin care recent s-au interzis sub aspră sancțiune, în conformitate cu § 12 al legii din 28 aprilie 1828, reconfirmat prin Buletinul oficial al guvernului regal din 22 august, arăturile făcute la mai puțin de 2 picioare de marginea șanțului șoselei și să se permită proprietarilor să-și are lotul până la șanțul șoselei, astfel ca acest pământ să nu le fie răpit de paznicii de drumuri”.

Ai alteței-voastre regale prea plecați supuși
(Urmează semnăturile)

Această petiție, pe care deputatul voia s-o înmâneze prințului moștenitor, a fost înmănată unei alte persoane, care a promis în mod expres că o va preda alteței-sale regale. Nu s-a primit niciun răspuns la această petiție, în schimb s-a deschis acțiune publică împotriva deputatului, ca inițiator al unei petiții care conține „o critică insolentă, lipsită de respect la adresa legilor țării”. Ca urmare a acestei acuzații, deputatul din Trier a fost condamnat la o pedeapsă de șase luni închisoare și la plata cheltuielilor de judecată. Curtea de apel a comutat sentința, menținând numai punctul referitor la cheltuielile de judecată, și aceasta pentru motivul că purtarea acuzatului a fost într-o oarecare măsură nechibzuită, dând astfel prilej la intentarea procesului. În schimb, *conținutul petiției* n-a fost nicidecum considerat ca fiind *pasibil de sancțiune*.

Dacă ne gândim că, deși datorită, pe de o parte, scopului călătoriei prințului moștenitor, iar pe de altă parte poziției acuzatului, care era deputat în dietă, petiția în chestiune trebuia să capete în toată regiunea proporțiile unui eveniment deosebit de important și hotărâtor și să stârnească în cel mai înalt grad interesul opiniei publice, totuși consecințele la care a dus această petiție n-au prea creat condițiile pentru o dezbatere sinceră și publică a situației din regiunea Moselei, după cum pare puțin probabil că o asemenea dezbatere ar corespunde dorinței autorităților.

Am ajuns acum la punctul privitor la restricțiile propriu-zise impuse presei, la *intervențiile directe ale cenzurii*, care, după cum reiese din cele arătate mai sus, trebuiau să fie tot atât de rare pe cât de rare au fost încercările de a iniția

în presă, sub ochii cenzurii, o dezbateră a situației din regiunea Moselei.

Unui *proces-verbal al consiliului municipal*, care conține, pe lângă o serie de raționamente încâlcite, și câteva cuvinte sincere, cenzura *districtuală* i-a refuzat autorizația de tipărire. Consfătuirea a avut loc la *consiliul municipal*, iar *procesul-verbal* a fost întocmit de primar. În partea lui introductivă se spune:

„Domnilor! Regiunea Moselei, care se întinde de la Trier până la Koblenz, de la Eifel până la Hundsrücken, este foarte săracă din punct de vedere material din cauză că trăiește numai din viticultură, care a primit o *lovitură de moarte* prin acordurile comerciale cu Germania; dar această regiune este săracă și din punct de vedere *spiritual*” etc.

În sfârșit, faptul că o dezbateră publică și sinceră care a biruit toate piedicile menționate și a ajuns *în mod cu totul excepțional* în coloanele ziarelor a fost considerată ca o *excepție* și a fost mai târziu redusă la tăcere reiese și din următoarea întâmplare reală. Un articol al *profesorului de științe financiare Kaufman* din Bonn, „despre starea dezastruoasă a viticultorilor din regiunea Moselei etc.”, apărut acum câțiva ani în „Rhein und Mosel-Zeitung”¹⁰, a fost *interzis* de autorități după ce în decurs de trei luni a fost publicat în diferite ziare; interdicția este și astăzi în vigoare.

În cele arătate până aici cred că am dat un răspuns destul de complet cu privire la problema atitudinii regiunii Moselei față de decretul regal din 10 decembrie și față de *instrucțiunile cenzurii* din 24 decembrie, bazate pe acest decret, precum și față de libertatea mai mare acordată presei. Îmi mai rămâne să justific afirmația mea: „Situația nenorocită a viticultorilor a fost pusă la îndoială multă vreme de către forurile înalte, iar strigătul lor deznădăjduit a fost considerat drept o zarvă nerușinată”. Fraza de mai sus poate fi descompusă în două părți: „Situația nenorocită a viticultorilor a fost pusă la îndoială multă vreme de către forurile înalte” și „Strigătul lor deznădăjduit a fost considerat drept o zarvă nerușinată”.

Prima propoziție cred că nu mai are nevoie de nicio dovadă. A doua propoziție însă: „Strigătul lor deznădăjduit a fost considerat drept o zarvă nerușinată” nu trebuie neapărat dedusă din propoziția întâi, așa cum procedează dl. prim-președinte, care-i dă următoarea interpretare: „Strigătul lor deznădăjduit a fost considerat *de forurile înalte* drept o zarvă nerușinată”. De altfel și această interpretare poate fi considerată valabilă dacă între expresiile „forurile înalte” și „forurile oficiale” se pune semnul egalității.

¹⁰ Ziarul Rinului și al Moselei (original germ.)

Că despre „*strigătul deznădăjduit*” al viticultorilor era cazul să se vorbească nu numai *în sens figurat*, ci și în sensul *propriu* al cuvântului, lucrul acesta a reieșit, fără doar și poate, din cele expuse mai sus. Că, pe de o parte, i s-a reproșat acestui strigăt deznădăjduit lipsa lui de justificare, iar descrierea mizeriei a fost considerată drept o exagerare crasă, dictată de motive egoiste, rău intenționate; că, pe de altă parte, plângerea și cererea acestor nenorociți a fost calificată drept „*critică insolentă* și lipsită de respect la adresa legilor țării”, — aceste afirmații ale noastre au fost dovedite de un *raport guvernamental* și de un *proces penal*. Apoi că niște *văicăreli* exagerate, care nu corespund adevăratei stări de lucruri și care izvorăsc din motive rău intenționate și aduc critici *insolente* legilor țării, sunt identice cu noțiunea de „zarvă”, ba chiar de „zarvă nerușinată”, nu poate fi considerat drept o afirmație prea hazardată și *lipsită de bună-credință*. Că, în fine, în locul uneia din părțile egalității ar putea fi astfel pusă cealaltă, lucrul acesta pare să rezulte ca o concluzie logică din tot ce s-a spus mai înainte.

